

تأثیر اندازه هیئت مدیره بر کیفیت گزارشگری مالی شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

قنبراروجلو^{۱*}، دکتر محمدحسین تابش^۲، دکتر احمد اصلی زاده^۳، دکتر محمدرضا عسگری^۴

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت مالی دانشکده مدیریت و حسابداری دانشگاه آزاد اسلامی واحد یادگار امام (ره) شهر ری، تهران، ایران

۲- استادیار گروه مدیریت دانشگاه آزاد اسلامی واحد یادگار امام (ره) شهر ری، تهران، ایران

۳- استادیار گروه مدیریت دانشگاه آزاد اسلامی واحد یادگار امام (ره) شهر ری، تهران، ایران

۴- دانشیار گروه مدیریت دانشگاه آزاد اسلامی واحد یادگار امام (ره) شهر ری، تهران، ایران

*نویسنده مسئول: Email g.orojlo@gmail.com

چکیده

هدف اصلی تحقیق بررسی تأثیر اندازه هیئت مدیره بر کیفیت گزارشگری مالی شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سالهای ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۴ می باشد که در این راستا کیفیت گزارشگری مالی به عنوان متغیر وابسته و اندازه هیئت مدیره به عنوان متغیر مستقل می باشد. اعضای مستقل هیئت مدیره، تعداد جلسات هیئت مدیره، اندازه کمیته حسابرسی و تعداد جلسات کمیته حسابرسی نیز به عنوان متغیرهای کنترل می باشند. نمونه آماری تحقیق شامل تعداد ۵۶۰ مشاهده برای شرکت ۱۱۲ نمونه در پنج سال می باشد. روش پژوهش از نوع توصیفی همبستگی با رویکرد کاربردی بوده و روش گردآوری اطلاعات در بخش مبانی نظری از روش کتابخانه ای و در بخش آزمون فرضیات از روش اسنادکاوی صورتهای مالی می باشد. به طور کلی روش آماری مورد استفاده در این پژوهش روش همبستگی و رگرسیون چندگانه است. نتایج آزمون فرضیه تحقیق نشان داد اندازه هیئت مدیره بر کیفیت گزارشگری مالی تأثیر مستقیم و معناداری دارد. نتایج مربوط به متغیرهای کنترل نشان داد متغیرهای اعضای مستقل هیئت مدیره، تعداد جلسات هیئت مدیره، اندازه کمیته حسابرسی و تعداد جلسات کمیته حسابرسی بر کیفیت گزارشگری مالی تأثیر مستقیم و معناداری دارند.

واژه‌های کلیدی: کیفیت گزارشگری مالی، اندازه هیئت مدیره، اعضای مستقل هیئت مدیره، تعداد جلسات هیئت مدیره، کمیته حسابرسی.

۱- مقدمه

اندازه هیأت مدیره به عنوان عنصری با اهمیت در ویژگی های هیئت مدیره مطرح است. تعداد بهینه اعضای هیأت مدیره باید به گونه ای تعیین شود که نسبت به این موضوع که اعضای کافی برای پاسخگویی به وظایف هیأت مدیره و انجام وظایف مختلف هیأت مدیره وجود دارد، اطمینان خاطر حاصل شود (حساس یگانه و همکاران، ۱۳۸۷: ۹۳) شواهد تجربی حاکی از آن است که هیچ گونه اتفاق نظری در خصوص اندازه بهینه هیأت مدیره وجود ندارد. گرین^۱ (۲۰۰۵) معتقد است که تعداد اعضای هیئت مدیره باید محدود باشد تا امکان بحث و تبادل نظر در خصوص مسائل و مشکلات شرکت مهیا گردد. هیئت مدیره های بزرگتر، از قدرت کمتری برخوردارند. در این گونه هیئت مدیره ها، توافق و اجماع در خصوص یک موضوع خاص بسیار دشوار است. همچنین گودستین و همکاران^۲ (۱۹۹۴)، دریافته اند که هیئت مدیره های کوچکتر - بین ۴الی ۶ عضو - می توانند موثرتر باشند؛ زیرا به واسطه کوچک بودن، قادرند تصمیمات راهبردی به موقع تری اتخاذ نمایند. از سوی دیگر، عده ای دیگر همچون لیپمن و لیپمن^۳ (۲۰۰۶)، معتقدند که اندازه هیئت مدیره باید به میزان کافی بزرگ باشد تا در بردارنده طیفی از مهارتها و تجارب افراد گوناگون باشد، همچنین پژوهش زهرا و پیرس (۱۹۸۹) نیز حاکی از آن است که تعداد بیشتر اعضای هیئت مدیره - هیئت مدیره بزرگتر - موجب افزایش قابلیت نظارت بر فعالیت های مدیران ارشد می شود (همان منبع: ۹۴-۹۳) اما آنچه که مشخص است این است که هیئت مدیره باید اندازه ای معقول داشته باشد.

منظور از اندازه هیئت مدیره تعداد اعضای هیئت مدیره است و فاکتوری مهم در تأثیرگذاری آن می باشد. بررسی ادبیات پژوهش نشان می دهد دیدگاه های متضادی پیرامون رابطه اندازه هیئت مدیره و اثرگذاری آن وجود دارد. از منظر نمایندگی می توان استدلال نمود که یک هیئت مدیره بزرگتر به احتمال قوی نسبت به مشکلات نمایندگی هوشیار است، زیرا تعداد بیشتری از افراد کارهای مدیریت را تحت نظر قرار خواهند داد (نیچلسن و کیل، ۲۰۰۳).

با در نظر گرفتن این موضوع که نقش اصلی هیئت مدیره نظارت بر مدیریت است، پژوهش ها در زمینه اندازه هیئت مدیره تنها از منظر نظارت مورد بررسی قرار میگیرد. ژی و همکاران (۲۰۰۳) به این نتیجه دست یافتند که تعداد بیشتر اعضای هیئت مدیره با سطوح پایین مدیریت سود ارتباط دارد. هرچند بیزلی (۱۹۹۶) رابطه مثبتی بین اندازه هیئت مدیره و احتمال تقلب یافت، اما ابوت و همکاران (۲۰۰۰) رابطه ای بین این دو متغیر مشاهده نکردند.

آدامز و مهران (۲۰۰۵) و یرماک (۱۹۹۶) عنوان می کنند برخی شرکتها برای نظارت مؤثرتر هیئت مدیره بزرگتری را می طلبند. کولتن و همکاران (۲۰۰۱) فرضیه رابطه منفی بین اندازه هیئت مدیره و احتمال مدیریت فرصت طلبانه سود را تأیید نمودند. هر چند کوکی و همکاران (۲۰۱۱) اظهار نمودند بین اندازه هیئت مدیره و مدیریت سود رابطه مثبتی وجود دارد. در بورس اوراق بهادار تهران نیز آقایی و همکاران (۱۳۸۸) به رابطه معناداری بین اندازه هیئت مدیره و مدیریت سود دست نیافتند.

افزایش شفافیت اطلاعات شرایطی را فراهم می کند که هر دو گروه سرمایه گذاران خارجی شرکت و سهامداران داخلی شرکت با دسترسی آسان به اطلاعات تصمیمات بهینه در ارتباط با انجام سرمایه گذاری جدید و فروش سهام خود انجام دهند. و اجازه می دهد تا ذینفعان خارج از شرکت و سهامداران داخلی برای نظارت بر تصمیمات مدیران عامل و عملکرد آنها کنترل های نامحسوس اعمال کنند. نتایج برخی از ادبیات قبلی نشان می دهد که افشای اطلاعات در کاهش هزینه سرمایه، افزایش نقدینگی و کاهش عدم تقارن اطلاعات موثر می باشد. علاوه بر این، چیانگ و هی^۴ (۲۰۱۰)، در تحقیق خود به این نتیجه رسیدند که افشای بهتر اطلاعات با قابلیت نظارت هیئت مدیره در یک شرکت مرتبط است. بوشمن و اسمیت^۵ (۲۰۰۱)، هم به این نتیجه رسیدند که افشای اطلاعات نشان دهنده یک کانال و سیگنال ارتباطی موثر بر ماهیت رابطه بین هیئت مدیره و تیم

1. Green

2. Goodstein

3. Limpan, F. and Lipman, L

4. Chiang and Heye

5. Boushman and Smith

مدیریت ارشد شرکت‌ها است. به طور کلی، در این پژوهش ما انتظار داریم که افزایش سطح افشای اطلاعات به بهبود حاکمیت شرکتی منجر شود و به عنوان یک نتیجه کلی منجر به افزایش ارزش شرکت می‌شود (نوروش و همکاران، ۱۳۸۸). پژوهشگر بدنبال این است که با بررسی اطلاعات مالی شرکتها در سالهای گذشته؛ پیشنهادات کاربردی به مدیران مالی شرکتها در بکارگیری سیاستهای مطلوب نظارتی ارائه کند. از طرفی افزایش شفافیت اطلاعات شرکتها، یکی از اولویتهای بسیار جدی و جزء برنامه‌های اصلاحات در اداره شرکتها است و بحث و بررسی عوامل مؤثر بر آن نیز دارای اهمیت می‌باشد. دلیل انتخاب این موضوع در این جامعه آماری اینست که اولاً تاکنون به طور مستقیم تحقیقی با این عنوان در ایران انجام نشده است. ثانیاً این موضوع براساس آخرین اطلاعات منتشر شده سازمان بورس انجام می‌شود. و در نهایت این تحقیق می‌تواند پیشنهادات کاربردی و سازنده ای برای مدیران مالی شرکتها در بر داشته باشد. دغدغه اصلی پژوهشگر از انجام این تحقیق این بوده است که آیا تعداد هیئت مدیره موجب شفافیت در گزارشگری مالی شرکت می‌شوند؟

۲- ادبیات تحقیق

اندازه هیئت مدیره، یکی از سازو کارهای نظام راهبری شرکت است که در پژوهش‌های مختلف مورد بررسی قرار گرفته است. اغلب پژوهشگران دریافته‌اند که اندازه هیئت مدیره به طریق موجب بهبود عملکرد شرکت می‌شود (۱) نیاز به شرکت در ایجاد ارتباط با محیط بیرون شرکت؛ (۲) مسئولیت بیشتر در شرکت‌ها (کریوگرسکی، ۲۰۰۶). تئوری نمایندگی برای افزایش استقلال هیأت مدیره از مدیریت، از این ایده پشتیبانی میکند که هیأت مدیره می‌بایست تحت اختیار مدیران بیرونی (غیر اجرایی) باشد. زیرا رفتارهای فرصت طلبانه مدیریت باید توسط مدیران غیراجرایی شرکت تحت کنترل و نظارت باشد. وجود چنین مدیرانی میتواند کیفیت تصمیمات مدیریت را تحت تأثیر قرار داده و راهکارهای مناسب که باید توسط مدیریت انجام شود تا عملکرد شرکت بهبود یابد را در اختیار وی قرار می‌دهد (حساس یگانه و همکاران، ۱۳۸۷:۹۲).

اثر بخشی تفکیک تصمیم‌گیری توسط مدیریت و کنترل توسط هیأت مدیره از آنجا نشأت می‌گیرد که مدیران غیرموظف به دلیل منافعشان حاضر به تباری با مدیران اجرایی نمی‌باشند. از آنجا که مدیران غیرموظف اکثراً در سایر شرکتها دارای سمت‌های اجرایی مدیریت یا تصمیم‌گیری می‌باشند انگیزه بالایی برای کسب شهرت به عنوان تخصص امر تصمیم‌گیری و برخورداری از فرصتهای شغلی بهتر در آینده دارند. عدم همسویی انگیزه مدیران برای استفاده از ثروت مالکان برای منافع شخصی خویش با انگیزه مدیران غیر موظف برای کسب شهرت باعث بهبود نظارت بر مدیریت شرکت شده و کاهش هزینه‌های نمایندگی را در پی خواهد داشت (فاما، جنسن، ۱۹۸۳).

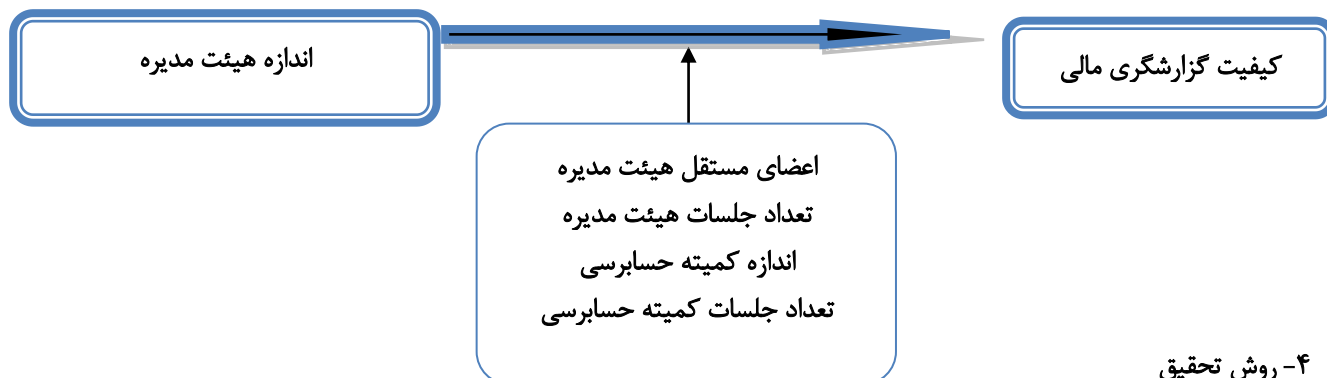
رویایی و ابراهیمی (۱۳۹۵) در پژوهشی تحت عنوان "بررسی تاثیر ویژگی‌های هیئت مدیره بر کیفیت گزارشگری مالی" به بررسی روابط بین این متغیرها پرداختند. آن‌ها اظهار کردند بر مبنای ادبیات موجود، برخی از شرکتها، داوطلبانه اقدام به افشای اطلاعات می‌نمایند و برخی دیگر از شرکتها، پا را فراتر گذاشته و اقدام به افشای داوطلبانه اخلاق می‌کنند تا اثبات نمایند که موارد عدالت و انصاف، حقوق و منافع عموم را رعایت می‌کنند. از این رو لازم است که عوامل تاثیرگذار بر افشای داوطلبانه اخلاق شناسایی گردد تا بتوان شرکتها را به سمت افشای داوطلبانه اخلاق سوق داد. ویژگی‌های مورد مطالعه شامل استقلال، تخصص، تعداد جلسات و اندازه کمیته است. در این پژوهش از رگرسیون مقطعی لججیت با حداکثر درستنمایی استفاده شده است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که تنها دو ویژگی استقلال هیئت مدیره و تخصص هیئت مدیره بر کیفیت گزارشگری مالی تاثیر می‌گذارد.

سجادی و همکاران (۱۳۸۹)، بررسی شیوه‌های استفاده از اختیارات مدیریت در گزارشگری سودآوری آینده و تأثیر ویژگی‌های شرکتها بر شیوه‌های استفاده از اختیارات مزبور در شرکت‌های بورسی را آزمون نمودند، نتایج نشان داد، مدیریت سود با انحراف در فعالیت‌های عملیاتی، قراردادهای بدهی و رشد مبلغ فروش رابطه مثبت و معنی‌دار و با اندازه و پیش‌بینی رشد سودهای آینده شرکت رابطه منفی و معنی‌داری دارد.

بنی مهد و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهشی تحت عنوان "بررسی حاکمیت شرکتی، ویژگیهای مدیریت و باکیفیت گزارشگری مالی" با استفاده از اطلاعات مالی ۱۲۰ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سالهای ۱۳۸۲ تا ۱۳۹۱ به بررسی روابط بین این متغیرها پرداختند. تعداد نمونه تحقیق آن‌ها شامل ۱۰۸۰ شرکت سال می‌باشد. نتایج شواهد پژوهش نشان می‌دهد میان حاکمیت شرکتی و کیفیت گزارشگری مالی رابطه مثبت وجود دارد. اما نتایج این پژوهش رابطه ای معنی دار میان نسبت بدهی و تغییر مدیریت با کیفیت گزارشگری مالی را تایید نمی‌نماید.

۳- مدل و فرضیه‌های تحقیق

۱. اندازه هیئت مدیره بر کیفیت گزارشگری سالانه شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تأثیر معناداری دارد.
۲. اعضای مستقل هیئت مدیره بر کیفیت گزارشگری سالانه شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تأثیر معناداری دارد
۳. تعداد جلسات هیئت مدیره بر کیفیت گزارشگری سالانه شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تأثیر معناداری دارد.
۴. اندازه کمیته حسابرسی بر کیفیت گزارشگری سالانه شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تأثیر معناداری دارد.
۵. تعداد جلسات کمیته حسابرسی بر کیفیت گزارشگری سالانه شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تأثیر معناداری دارد.

۴- روش تحقیق

۴-۱- جامعه آماری

جامعه آماری تحقیق شامل کلیه شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد که تعداد ۵۱۲ شرکت می‌باشند.

۴-۲- تعیین حجم نمونه و نمونه‌گیری

در تحقیق حاضر از روش نمونه‌برداری حذف سیستماتیک (غربالگری) استفاده گردیده است که از جامعه آماری مورد نظر، شرکت‌های نمونه با توجه به شرایط و محدودیت‌های زیر انتخاب گردیده است:

۱. برای انتخاب نمونه همگن، شرکت‌ها باید قبل از سال ۱۳۹۰ در بورس تهران پذیرفته شده باشند و از ابتدای سال ۱۳۹۰ سهام آنها در بورس مورد معامله قرار گرفته باشد که تعداد ۱۰۰ شرکت از نمونه آماری حذف شدند.
۲. به منظور انتخاب شرکتهای فعال، معاملات این شرکت‌ها در طول سالهای ۱۳۹۰ الی ۱۳۹۴ در بورس بیش از سه ماه دچار وقفه نشده باشد که تعداد ۱۲۸ شرکت از نمونه آماری حذف شدند.
۳. به لحاظ افزایش قابلیت مقایسه، دوره مالی شرکت‌ها منتهی به اسفند باشد که تعداد ۵۸ شرکت از نمونه آماری حذف شدند.
۴. بین سالهای ۱۳۹۰ الی ۱۳۹۴ تغییر فعالیت یا تغییر سال مالی نداشته باشند که تعداد ۷۵ شرکت از نمونه آماری حذف شدند.

۵. دستیابی به اطلاعات مورد نیاز شرکت‌ها، مقدور باشد که تعداد ۳۹ شرکت از نمونه آماری حذف شدند.

جدول شماره ۱ - تعیین حجم نمونه آماری

ردیف	شرایط	تعداد حذف از نمونه	باقیمانده
۱	برای انتخاب نمونه همگن، شرکت‌ها باید قبل از سال ۱۳۹۰ در بورس تهران پذیرفته شده باشند و از ابتدای سال ۱۳۹۰ سهام آنها در بورس مورد معامله قرار گرفته باشد.	۱۰۰	۴۱۲
۲	به منظور انتخاب شرکت‌های فعال، معاملات این شرکت‌ها در طول سالهای ۱۳۹۰ الی ۱۳۹۴ در بورس بیش از سه ماه دچار وقفه نشده باشد که تعداد ۱۲۸ شرکت از نمونه آماری حذف شدند.	۱۲۸	۲۸۴
۳	به لحاظ افزایش قابلیت مقایسه، دوره مالی شرکت‌ها منتهی به اسفند باشد.	۵۸	۲۲۶
۴	بین سالهای ۱۳۹۰ الی ۱۳۹۴ تغییر فعالیت یا تغییر سال مالی نداشته باشند.	۷۵	۱۵۱
۵	دستیابی به اطلاعات مورد نیاز شرکت‌ها، مقدور باشد.	۳۹	۱۱۲

با اعمال شرایط فوق، طبق جدول شماره ۱ تعداد ۱۱۲ شرکت به عنوان نمونه مورد مطالعه در این تحقیق، انتخاب شدند.

۵. روش تحقیق:

این پژوهش از نوع تحقیق همبستگی و از حیث هدف از نوع کاربردی و از بعد زمان، گذشته‌نگر و از لحاظ توجه به نتایج، نتیجه‌گرا می‌باشد. از لحاظ نحوه و دقت بررسی، این تحقیق از نوع مقطعی می‌باشد یعنی نمونه آماری تنها در یک مقطع زمانی مشخص از سال ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۴، جهت جمع‌آوری داده‌های مورد نیاز، مورد بررسی قرار گرفته‌اند.

۱-۵- روش گردآوری اطلاعات

در این تحقیق برای جمع‌آوری اطلاعات مرتبط با مبانی تئوریک و ادبیات پژوهش از روش مطالعه کتابخانه‌ای استفاده خواهد شد و با مراجعه به کتب، مقالات و پایان‌نامه‌ها اطلاعات لازم برای این بخش جمع‌آوری می‌شود و برای جمع‌آوری اطلاعات مالی از اطلاعات و ارقام موجود در بورس اوراق بهادار تهران استفاده خواهد شد. به همین جهت اطلاعات مورد نیاز، از گزارشهای مالی منتشر شده از سوی شرکتها، سایت رسمی بورس اوراق بهادار تهران و همچنین از نرم افزار بانک اطلاعاتی ره-آورد نوین استخراج می‌شود.

۲-۵- روش و ابزار گردآوری داده‌ها

مبانی نظری و تئوریک این تحقیق، به صورت کتابخانه‌ای و با استفاده از کتب و مقالات فارسی و لاتین جمع‌آوری شده است. داده‌های تحقیق و اطلاعات مالی مورد نیاز، از منابع مختلفی از جمله نرم افزار ره‌آورد نوین، سی‌دی‌های منتشر شده توسط سازمان بورس اوراق بهادار جهت دستیابی به صورت‌های مالی و یادداشت‌های توضیحی همراه، سایت بورس^۷، سایت پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی ایران^۸، سایت مدیریت پژوهش و توسعه و مطالعات اسلامی^۹ و... استخراج شده که پس از انتقال و پردازش در صفحه گسترده EXCEL، بوسیله نرم‌افزار EVIWES7 مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

7- WWW.irbourse.com

8 - WWW.irandoc.ac.ir

9- WWW.rdis.ir

۶. تعاریف متغیرها

در این پژوهش اندازه هیئت مدیره به عنوان متغیرهای مستقل و کیفیت گزارشگری مالی شرکت به عنوان متغیر وابسته می باشد. متغیرهای کنترلی نیز شامل؛ اعضای مستقل هیئت مدیره، اندازه کمیته حسابرسی، تعداد جلسات کمیته حسابرسی و تعداد جلسات هیئت مدیره می باشد.

الف: متغیر مستقل:

(۱) اندازه هیئت مدیره:

تعرف مفهومی اندازه هیئت مدیره :

هیئت مدیره بالاترین قسمت در بنیاد سازمان است که نقش مهمی در تصمیمات راهبردی و مدیریت عملیات شرکت ایفا می کند (حسن و بوث، ۲۰۰۹). در این پژوهش متغیر اندازه هیئت مدیره به وسیله تعداد اعضای هیئت مدیره سنجیده می شود (ابور، ۲۰۰۷).

تعریف عملیاتی اندازه هیئت مدیره :

تعداد اعضای هیئت مدیره معیار سنجش اندازه هیئت مدیره می باشد.

ب: متغیر وابسته: کیفیت گزارشگری مالی

تعریف مفهومی: با توجه به این که صورت های مالی؛ اطلاعات مربوط و با ارزشی را برای گروه های برون سازمانی فراهم می کند، اتکای شدید بر اعداد حسابداری و به ویژه سود، انگیزه های قدرتمندی را برای مدیران ایجاد می کند تا سود را به نفع خودشان دستکاری کنند و کیفیت گزارشگری مالی را کاهش دهند. کاهش کیفیت گزارشگری مالی، الزاماً عملکرد واقعی شرکت را منعکس نمی کند و ممکن است منجر به ارائه اطلاعات نادرستی در مورد شرکت شود و در نتیجه باعث قضاوت نادرست سهامداران و سرمایه گذاران در مورد عملکرد شرکت شود که به این امر مدیریت سود می گویند که این امر موجب کاهش کیفیت گزارشگری مالی می شود (حساس یگانه و همکاران، ۱۳۸۷).

تعریف عملیاتی: در این پژوهش "معکوس ارقام تعهدی اختیاری" به عنوان جانشین متغیر کیفیت گزارشگری مالی مورد استفاده قرار می گیرد (حافظ نیا، ۱۳۸۴).

اقلام تعهدی اختیاری اقلامی است که مدیریت بر آنها کنترل دارد و می تواند آنها را به تاخیر اندازد و یا حذف کند و یا ثبت و شناسایی آنها را تسریع کند. از آن جایی که اقلام تعهدی اختیاری در اختیار و قابل اعمال نظر توسط مدیریت است، از تعهدی های اختیاری به عنوان شاخصی در کشف مدیریت سود استفاده می شود. در فرایند گزارشگری مالی بنگاه های اقتصادی، مدیران می توانند با استفاده از اقلام تعهدی اختیاری، مدیریت سود را اعمال کنند و کیفیت گزارشگری مالی را کاهش دهند (خاکی، ۱۳۸۳).

در این پژوهش از الگوی تعدیل شده جونز برای بررسی اقلام تعهدی اختیاری استفاده می شود. در الگوی یادشده در اولین قدم ارتباط مجموع اقلام تعهدی برای یک دوره زمانی مشخص که به دوره رویداد معروف است با متغیرهای فروش، ناخالص اموال و ماشین آلات و تجهیزات به شرح زیر برآورد می شود (پورحیدری و افلاطونی، ۱۳۸۵):

$$\frac{TA_{it}}{A_{i(t-1)}} = \alpha_1 \left(\frac{1}{A_{i(t-1)}} \right) + \alpha_2 \left(\frac{\Delta REV_{it}}{A_{i(t-1)}} \right) + \alpha_3 \left(\frac{PPE_{it}}{A_{i(t-1)}} \right) + \varepsilon_{it}$$

در این رابطه TA معرف مجموع اقلام تعهدی است که به صورت زیر قابل محاسبه است:

$$TA_{it} = (\Delta CA_{it} - \Delta CASH_{it}) - (\Delta DCL_{it} - \Delta STD_{it}) - DEP_{it}$$

در معادله فوق متغیرها به شرح زیر هستند:

ΔCA_{it} : تغییر در دارایی های جاری سالجاری نسبت به سال قبل

$\Delta CASH_{it}$: تغییر در وجه نقد سال جاری نسبت به سال قبل

ΔDCL_{it} : تغییر در بدهی های سالجاری نسبت به سال قبل

ΔSTD_{it} : تغییر در حصة کوتاه مدت بدهی‌های بلند مدت سالجاری نسبت به سال قبل
 DEP_{it} : هزینه استهلاک دارایی‌های مشهود و نامشهود سال جاری

همچنین، $A_{i(t-1)}$ مجموع دارایی‌های شرکت در سال قبل، ΔREV_{it} تفاوت فروش سالجاری نسبت به سال قبل و PPE_{it} ، اموال، ماشین آلات و تجهیزات ناخالص و ε_{it} خطای برآورد و α_1 ، 2α و 3α پارامترهای خاص شرکت است. پس از تخمین پارامترهای الگوی شماره (۱)، ارقام تعهدی غیراختیاری (NDA) به شرح زیر برای "دوره برآورد" محاسبه می‌گردند.

$$NDA_{it} = \alpha_1 \left(\frac{1}{A_{i(t-1)}} \right) + \alpha_2 \left(\frac{\Delta REV_{it} - \Delta REC_{it}}{A_{i(t-1)}} \right) + \alpha_3 \left(\frac{PPE_{it}}{A_{i(t-1)}} \right)$$

در مدل فوق ΔREC_{it} معرف تغییر در خالص حساب‌های دریافتی سال جاری نسبت به سال قبل است.
در مرحله آخر ارقام تعهدی اختیاری (DA) به شرح زیر محاسبه می‌شود (زوریگات^{۱۰}، ۲۰۱۵):

$$DA_{it} = \frac{TA_{it}}{A_{i(t-1)}} - NDA_{it}$$

ج: متغیرهای کنترلی:

(۱) اعضای مستقل هیئت مدیره

تعریف مفهومی: عضو مستقل هیئت مدیره، عضوی پاره‌وقت هیئت‌مدیره است که فاقد مسئولیت اجرایی در شرکت می‌باشد (بلکویی، ۱۳۸۱).

(۲) تعداد جلسات هیئت مدیره

تعداد کمیته حسابرسی از گزارشات هیئت مدیره در صورتهای مالی شرکتها بدست می‌آید.

(۳) اندازه کمیته حسابرسی

کمیته حسابرسی، کمیته‌ای متشکل از اعضای هیئت مدیره است که به طور معمول در ایران از سه تا پنج نفر مدیر غیر موظف (یعنی نه مدیر اجرایی شرکت و نه در استخدام شرکت)، در جهت ضمانت و افزایش منافع سهامداران و سرمایه گذران عمل کرده همچنین به عنوان یک سازو کار کنترلی با هدف کاهش عدم تقارن اطلاعات بین سهامداران و سایر ذینفعان تشکیل می‌شود. از جمله وظایف کمیته حسابرسی، کمک به انتخاب حسابرس، مدیریت فرایند کار حسابرسی، کمک به اعضای هیئت مدیره در درک بهتر نتایج حسابرسی و همکاری با مدیریت و حسابرس مستقل در حل مشکلات کنترل داخلی یا نقاط ضعف مشخص شده طی عملیات حسابرسی است (رسایان و حسینی، ۱۳۸۷).
تعداد کل اعضای کمیته حسابرسی معیاری جهت اندازه‌گیری اندازه کمیته حسابرسی می‌باشد که از صورتهای مالی استخراج می‌شود.

(۴) تعداد جلسات کمیته حسابرسی

تعداد جلسات کمیته حسابرسی از گزارشات هیئت مدیره در صورتهای مالی شرکتها بدست می‌آید.

¹⁰.Zhurigate

۷. تجزیه و تحلیل داده ها

۷-۱- یافته‌های توصیفی متغیرهای تحقیق

جدول شماره ۲ - تحلیل توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر	تعداد مشاهدات	میانگین	انحراف معیار	کمترین مقدار	بیشترین مقدار	چولگی	کشیدگی
کیفیت گزارشگری مالی	۵۶۰	۰/۲۵۴۹	۰/۱۶۷۲	۰/۰۱۰۹	۰/۵۱۵۹	۳/۱۲۳	۴/۸۹۰
اندازه هیئت مدیره	۵۶۰	۶	۰/۲۷۶۹	۳	۹	۱/۶۶۳	۳/۱۱۹
تعداد جلسات هیئت مدیره	۵۶۰	۱۵	۰/۰۴۱۹	۶	۲۴	۲/۵۹۳	۷/۱۷۷
اعضای مستقل هیئت مدیره	۵۶۰	۰/۳۰۳۶	۰/۴۹۸۱	۰/۰۰۹۵	۰/۵۹۸۳	۰/۱۹۱	۱/۹۷۰
اندازه کمیته حسابرسی	۵۶۰	۶	۰/۱۲۵۲	۴	۸	۲/۰۰۳	۳/۲۱۲
تعداد جلسات کمیته حسابرسی	۵۶۰	۲	۰/۲۲۹۷	۰	۳	۲/۹۰۳	۳/۸۱۱

با توجه به جدول شماره ۲ تعداد مشاهدات در آماره توصیفی مربوط به شرکتها ۵۶۰ (۱۱۲ شرکت در ۵ سال) می باشد. با توجه به آماره توصیفی، شاخص پراکندگی این متغیرها در شرکت‌های مختلف کم است. بالاترین انحراف معیار مربوط به متغیر اعضای مستقل هیئت مدیره و پایین ترین انحراف معیار مربوط به متغیر تعداد جلسات هیئت مدیره می باشد. بالاترین میانگین مربوط به متغیر تعداد جلسات هیئت مدیره و پایین ترین میانگین مربوط به متغیر کیفیت گزارشگری مالی می باشد. بررسی میزان چولگی و کشیدگی هر یک از متغیرها و مقایسه آن با توزیع نرمال، به نظر می‌رسد که متغیرهای وابسته پژوهش به صورت نرمال توزیع نشده است، زیرا برای نرمال بودن میزان چولگی و کشیدگی این متغیرها؛ بایستی به ترتیب ۰ و ۳ باشد. چولگی بالا نشان از تراکم اعداد به سمت منفی یا مثبت است و کشیدگی نیز مربوط به کوتاهی و بلندی نمودار توزیع متغیرها می‌باشد.

۷-۲) آزمون نرمال بودن

جدول شماره ۳- نتایج آزمون نرمال بودن متغیر وابسته تحقیق

متغیر	تعداد (N)	آماره (K-S)	سطح اهمیت (Sig)
کیفیت گزارشگری مالی	۵۶۰	۴/۶۱۶	۰/۰۰۰

با توجه به جدول شماره ۳ که برای متغیر کیفیت گزارشگری مالی، سطح اهمیت آماره K-S کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد، بنابراین فرضیه H_0 مبنی بر نرمال بودن توزیع این متغیرها در سطح اطمینان ۹۵٪ رد شده و بیان‌گر این است که متغیر کیفیت گزارشگری مالی از توزیع نرمال برخوردار نمی‌باشند.

نرمال بودن متغیر وابسته، شرط لازم برای مدل‌های رگرسیون است، بنابراین لازم است قبل از آزمون فرضیه‌ها این متغیر نرمال سازی شود. در این پژوهش برای نرمال سازی داده‌ها از تابع انتقال جانسون بهره گرفته شده و توسط نرم افزار ۱۶ Minitab مورد تجزیه و تحلیل واقع شده است. نتایج حاصل از آزمون K-S بعد از فرآیند نرمال سازی داده‌ها به شرح نگاره زیر می‌باشد.

جدول شماره ۴ - نتایج آزمون نرمال بودن متغیر وابسته تحقیق بعد از فرآیند نرمال سازی

متغیر	تعداد (N)	آماره (K-S)	سطح اهمیت (Sig)
کیفیت گزارشگری مالی	۵۶۰	۰/۶۷۰	۰/۷۶۱

با توجه جدول شماره ۴ از آن جایی که بعد از نرمال سازی داده‌ها سطح اهمیت (Sig.) آماره کولموگروف-اسمیرنف برای متغیر وابسته بالاتر از ۰/۰۵ می‌باشد (۰/۷۶۱)، بنابراین فرضیه H_0 در سطح اطمینان ۹۵٪ تأیید شده و بیان‌گر این است که متغیر کیفیت گزارشگری مالی بعد از فرآیند نرمال سازی، دارای توزیع نرمال می‌باشند.

۷-۳) آزمون همبستگی

در این تحقیق قبل از پرداختن به آزمون فرضیه‌ها به بررسی همبستگی بین متغیرها می‌پردازیم. همان طور که در قسمت قبل مشخص گردید توزیع داده‌ها نرمال می‌باشد بنابراین برای بررسی همبستگی بین متغیرها از ضریب همبستگی پیرسون استفاده می‌گردد. نتایج حاصل از این بررسی در جدول زیر نشان داده شده است.

جدول شماره ۵- آزمون همبستگی پیرسون متغیرهای تحقیق

متغیر	کیفیت گزارشگری مالی	اندازه هیئت مدیره	تعداد جلسات هیئت مدیره	اعضای مستقل هیئت مدیره	اندازه کمیته حسابرسی	تعداد جلسات کمیته حسابرسی
کیفیت گزارشگری مالی	۱	۰/۴۸۹ <i>Sig(021)</i>	۰/۳۸۵ <i>Sig(001)</i>	۰/۱۷۶ <i>Sig(004)</i>	۰/۳۳۶ <i>Sig(000)</i>	۰/۱۸۸ <i>Sig(002)</i>
اندازه هیئت مدیره		۱	۰/۵۸۳ <i>Sig(225)</i>	۰/۴۱۰ <i>Sig(338)</i>	۰/۲۳۸ <i>Sig(063)</i>	۰/۴۷۸ <i>Sig(173)</i>
تعداد جلسات هیئت مدیره			۱	۰/۲۳۸ <i>Sig(563)</i>	۰/۴۲۸ <i>Sig(153)</i>	۰/۱۱۷ <i>Sig(115)</i>
اعضای مستقل هیئت مدیره				۱	۰/۰۱۲ <i>Sig(058)</i>	۰/۳۳۲ <i>Sig(199)</i>
اندازه کمیته حسابرسی					۱	۰/۵۱۱ <i>Sig(229)</i>
تعداد جلسات کمیته حسابرسی						۱

با توجه به جدول شماره ۵ مربوط به آزمون همبستگی فوق؛ چون داده‌ها نرمال بوده از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شده است. براساس نتایج آزمون همبستگی پیرسون؛ اندازه هیئت مدیره، تعداد جلسات هیئت مدیره، بین اعضای مستقل هیئت مدیره، اندازه کمیته حسابرسی و تعداد جلسات کمیته حسابرسی با کیفیت گزارشگری مالی شرکت ارتباط مستقیم و معناداری وجود دارد.

۷-۴) آزمون معنادار بودن رگرسیون

با توجه به آماره F در تمامی جداول مربوط به رگرسیون، چون سطح معناداری آنها کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد بنابراین مدل رگرسیونی در همه آزمون فرضیات معنادار می‌باشد.

۷-۵) آزمون هم خطی

جدول شماره ۶- آزمون هم خطی

متغیرها	مقدار ویژه	شاخص وضعیت
۱	۲,۱۸۳	۴,۲۱۷
۲	۲,۱۴۸	۳,۸۳۲
۳	۲,۱۷۳	۵,۵۱۴
۴	۱,۹۵۴	۵,۹۳۸
۵	۱,۸۴۶	۶,۳۸۵

همان گونه که در جدول شماره ۶ مشاهده می‌نمایید؛ مقادیر ویژه نزدیک به صفر همبستگی داخلی پیش بینی‌ها زیاد است و تغییرات کوچک در مقادیر داده‌ها، منجر به تغییرات بزرگ در برآورد ضریب معادله رگرسیون منجر می‌شود. مقادیر ویژه نشان‌دهنده احتمال همبستگی داخلی بین متغیرها می‌باشد.

شاخص وضعیت با بیشتر از ۱۵ نشان‌دهنده احتمال هم خطی بین متغیرهای مستقل است و مقادیر بیش از ۳۰ بیانگر مشکل جدی در استفاده از رگرسیون در وضعیت موجود می‌باشد (حساس یگانه و دیگران، ۱۳۸۸). از طرفی تمامی شاخص‌های وضعیت کوچکتر از ۱۵ می‌باشند که نشان‌دهنده عدم وجود هم خطی بین متغیرهای مستقل است.

البته با توجه به آزمون همبستگی پیرسون و عدم همبستگی بین متغیرهای مستقل و کنترلی؛ می‌توان به این نتیجه رسید که مشکل هم خطی وجود ندارد.

۷-۶) آزمون عدم خود همبستگی

آماره دوربین- واتسون در هریک از آزمون فرضیات نشان دهنده آزمون خودهمبستگی بین متغیرهای پژوهش می‌باشد. از آنجایی که این آماره در هریک از جداول آزمون رگرسیون بین ۱,۵ تا ۲,۵ می‌باشد، بنابراین بین متغیرهای تحقیق مشکل خود همبستگی وجود ندارد.

۷-۷) آزمون F لیمر و هاسمن

جدول شماره ۷- آزمون F لیمر (همسانی عرض از مبدأ مقاطع)

فرضیه صفر	مدل پژوهش	آماره F	درجه آزادی	p-value	نتیجه آزمون
عرض از مبدأ تمامی مقاطع با هم یکسان است	مدل ۱	۲,۶۴۵۳	۵	۰,۰۳۴	H ₀ رد می‌شود

با توجه به جدول شماره ۷ در آزمون F فرضیه صفر استفاده از روش داده‌های تلفیقی را در مقابل فرضیه مخالف، یعنی استفاده از روش داده‌های تابلویی نشان می‌دهد. با توجه به سطح معناداری از جدول فوق نتیجه این آزمون بیانگر این مطلب است که مقاطع مورد بررسی ناهمگن و استفاده از داده‌های روش تابلویی مناسبتر است. بعد از انتخاب روش داده‌های تابلویی با استفاده از آزمون F لیمر، آزمون هاسمن انجام می‌گیرد. در این آزمون در صورت پذیرفته شدن فرضیه صفر (H₀) از مدل اثرات تصادفی استفاده می‌گردد و در صورت رد H₀ از مدل اثرات ثابت استفاده می‌شود.

جدول شماره ۸ - نتایج آزمون هاسمن (انتخاب بین اثرات ثابت و تصادفی)

فرضیه صفر	مدلهای پژوهش	آماره خی دو	درجه آزادی	p-value	نتیجه آزمون
تفاوتی در ضرایب سیستماتیک نیست	مدل ۱	۵,۴۵۰۳	۵	۰,۰۰۹	H ₀ رد می‌شود

نتایج حاصل در جدول شماره ۸ که نشان می دهد مقدار این آماره برای هر کدام از مدل ها معنی دار است و سطح معناداری گزارش شده در جدول فوق ($p\text{-value} < 0.05$) بیانگر رد فرضیه H_0 در سطح اطمینان 95 درصد برای هر کدام از مدل ها بوده، بر استفاده از روش اثرات ثابت دلالت دارد.

۷-۸) آزمون فرضیه های تحقیق

جدول شماره ۹ - نتایج حاصل از رگرسیون چندمتغیره آزمون فرضیه تحقیق

نوع متغیر	نماد	نام متغیر	ضریب	آماره t	سطح معنی دار
متغیر وابسته	Y	کیفیت گزارشگری مالی	-	-	-
مقدار ثابت	α	آلفا	-۱/۷۴۴	-۲/۶۴۸	۰/۰۲۵
متغیرهای مستقل	X1	اندازه هیئت مدیره	۰/۲۴۶*	۲/۹۹۵	۰/۰۲۰
	X2	اعضای مستقل هیئت مدیره	۰/۶۲۷*	۲/۷۸۸	۰/۰۰۱
	X3	تعداد جلسات هیئت مدیره	۰/۳۲۲*	۲/۹۰۴	۰/۰۰۰
	X4	اندازه کمیته حسابرسی	۰/۵۱۳*	۲/۷۹۵	۰/۰۰۱
	X5	تعداد جلسات کمیته حسابرسی	۰/۱۵۳*	۴/۵۱۷	۰/۰۰۰
		دوربین واتسون	۱/۸۵۶*	-	-
		آماره F	۳/۷۴۲	-	۰/۰۰۰
R		ضریب همبستگی	۰/۷۳۵	-	-
R Square		ضریب تعیین	۰/۵۴۰	-	-
Adjusted R Square		ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۵۳۸	-	-

*: سطح معنی داری برابر با ۰/۰۵ می باشد.

همانگونه که جدول شماره ۹ نشان می دهد اندازه هیئت مدیره، اعضای مستقل هیئت مدیره، تعداد جلسات هیئت مدیره، اندازه کمیته حسابرسی و تعداد جلسات کمیته حسابرسی ($p\text{-value} < 5\%$) تأثیر مستقیم و معناداری بر کیفیت گزارشگری مالی دارند. ضریب متغیرها نشان می دهد که تأثیر اعضای مستقل هیئت مدیره بر کیفیت گزارشگری مالی نسبت به بقیه متغیرها بیشتر است.

با توجه به مقدار آماره F الگوی رگرسیون برازش شده معنادار است و با توجه به ضریب تعیین تعدیل شده، این متغیرها ۵۴ درصد از تغییرات کیفیت گزارشگری مالی را توضیح می دهند.

آماره دوربین واتسون نیز چون بین ۱/۵ تا ۲/۵ می باشد پس می توان نتیجه گیری کرد که بین متغیرها مشکل خودهمبستگی وجود ندارد.

۷-۸-۱) آزمون فرضیه اول

مثبت بودن ضریب متغیر اندازه هیئت مدیره (۰/۲۴۶) حاکی از تأثیر مستقیم اندازه هیئت مدیره بر کیفیت گزارشگری مالی می باشد؛ به طوری که با افزایش ۱ واحدی درصد اندازه هیئت مدیره، کیفیت گزارشگری مالی نیز به میزان ۰/۲۴۶ واحد افزایش می یابد. بنابراین با توجه به تجزیه و تحلیل های صورت گرفته در ارتباط با تأیید فرضیه اول پژوهش می توان نتیجه گرفت که اندازه هیئت مدیره بر کیفیت گزارشگری مالی تأثیر معنادار و مستقیم دارد.

۷-۸-۲) آزمون فرضیه دوم

این فرضیه با استفاده از مدل فوق بصورت داده های پانل برآورد گردید. در بررسی معنی داری ضرایب با توجه نتایج ارائه شده در نگاره از آن جایی احتمال آماره t برای ضریب متغیر اعضای مستقل هیئت مدیره کوچک تر از ۰/۰۵ می باشد (۰/۰۰۱)، در نتیجه تأثیر معنادار اعضای مستقل هیئت مدیره بر کیفیت گزارشگری مالی در سطح اطمینان ۹۵ درصد مورد تأیید قرار می گیرد.

بنابراین فرضیه اول تحقیق پذیرفته شده و با اطمینان ۹۵ درصد می‌توان گفت اعضای مستقل هیئت مدیره بر کیفیت گزارشگری مالی تأثیر معناداری دارد.

مثبت بودن ضریب متغیر اعضای مستقل هیئت مدیره (۰/۶۲۷) حاکی از تأثیر مستقیم اعضای مستقل هیئت مدیره بر کیفیت گزارشگری مالی می‌باشد؛ به طوری که با افزایش ۱ واحدی اعضای مستقل هیئت مدیره، کیفیت گزارشگری مالی نیز به میزان ۰/۶۲۷ واحد افزایش می‌یابد. بنابراین با توجه به تجزیه و تحلیل‌های صورت گرفته در ارتباط با تایید فرضیه دوم تحقیق؛ می‌توان نتیجه گرفت که اعضای مستقل هیئت مدیره بر کیفیت گزارشگری مالی تأثیر معنادار و مستقیم دارد.

۳-۸-۷) آزمون فرضیه سوم

این فرضیه با استفاده از مدل فوق بصورت داده‌های پانل برآورد گردید. در بررسی معنی‌داری ضرایب با توجه نتایج ارائه شده در نگاره از آن جایی احتمال آماره t برای ضریب متغیر تعداد جلسات هیئت مدیره کوچک‌تر از ۰/۰۵ می‌باشد (۰/۰۰۰)، در نتیجه تأثیر معنادار تعداد جلسات هیئت مدیره بر کیفیت گزارشگری مالی در سطح اطمینان ۹۵ درصد مورد تأیید قرار می‌گیرد. بنابراین فرضیه فرعی سوم تحقیق پذیرفته شده و با اطمینان ۹۵ درصد می‌توان گفت تعداد جلسات هیئت مدیره بر کیفیت گزارشگری مالی رابطه معناداری وجود دارد.

مثبت بودن ضریب متغیر تعداد جلسات هیئت مدیره (۰/۳۲۲) حاکی از تأثیر مستقیم تعداد جلسات هیئت مدیره بر کیفیت گزارشگری مالی می‌باشد؛ به طوری که با افزایش ۱ واحدی تعداد جلسات هیئت مدیره، کیفیت گزارشگری مالی نیز به میزان ۰/۳۲۲ واحد افزایش می‌یابد. بنابراین با توجه به تجزیه و تحلیل‌های صورت گرفته در ارتباط با تایید فرضیه سوم پژوهش می‌توان نتیجه گرفت که تعداد جلسات هیئت مدیره بر کیفیت گزارشگری مالی تأثیر معنادار و مستقیم دارد.

۴-۸-۷) آزمون فرضیه چهارم

این فرضیه با استفاده از مدل فوق بصورت داده‌های پانل برآورد گردید. در بررسی معنی‌داری ضرایب با توجه نتایج ارائه شده در نگاره از آن جایی احتمال آماره t برای ضریب متغیر اندازه کمیته حسابرسی کوچک‌تر از ۰/۰۵ می‌باشد (۰/۰۰۱)، در نتیجه تأثیر معنادار اندازه کمیته حسابرسی بر کیفیت گزارشگری مالی در سطح اطمینان ۹۵ درصد مورد تأیید قرار می‌گیرد. بنابراین فرضیه چهارم تحقیق پذیرفته شده و با اطمینان ۹۵ درصد می‌توان گفت اندازه کمیته حسابرسی بر کیفیت گزارشگری مالی رابطه معناداری وجود دارد.

مثبت بودن ضریب متغیر اندازه کمیته حسابرسی (۰/۵۱۳) حاکی از تأثیر مستقیم اندازه کمیته حسابرسی بر کیفیت گزارشگری مالی می‌باشد؛ به طوری که با افزایش ۱ واحدی اندازه کمیته حسابرسی، کیفیت گزارشگری مالی نیز به میزان ۰/۵۱۳ واحد افزایش می‌یابد. بنابراین با توجه به تجزیه و تحلیل‌های صورت گرفته در ارتباط با تایید فرضیه چهارم پژوهش می‌توان نتیجه گرفت که اندازه کمیته حسابرسی بر کیفیت گزارشگری مالی تأثیر معنادار و مستقیم دارد.

۵-۸-۷) آزمون فرضیه پنجم

این فرضیه با استفاده از مدل فوق بصورت داده‌های پانل برآورد گردید. در بررسی معنی‌داری ضرایب با توجه نتایج ارائه شده در نگاره از آن جایی احتمال آماره t برای ضریب متغیر تعداد جلسات کمیته حسابرسی کوچک‌تر از ۰/۰۵ می‌باشد (۰/۰۰۰)، در نتیجه تأثیر معنادار تعداد جلسات کمیته حسابرسی بر کیفیت گزارشگری مالی در سطح اطمینان ۹۵ درصد مورد تأیید قرار می‌گیرد. بنابراین فرضیه پنجم تحقیق پذیرفته شده و با اطمینان ۹۵ درصد می‌توان گفت تعداد جلسات کمیته حسابرسی بر کیفیت گزارشگری مالی رابطه معناداری وجود دارد.

مثبت بودن ضریب متغیر تعداد جلسات کمیته حسابرسی (۰/۱۵۳) حاکی از تأثیر مستقیم تعداد جلسات کمیته حسابرسی بر کیفیت گزارشگری مالی می‌باشد؛ به طوری که با افزایش ۱ واحدی تعداد جلسات کمیته حسابرسی، کیفیت گزارشگری مالی نیز به میزان ۰/۱۵۳ واحد افزایش می‌یابد. بنابراین با توجه به تجزیه و تحلیل‌های صورت گرفته در ارتباط با تایید فرضیه پنجم پژوهش می‌توان نتیجه گرفت که تعداد جلسات کمیته حسابرسی بر کیفیت گزارشگری مالی تأثیر معنادار و مستقیم دارد.

جدول شماره ۱۰- خلاصه نتایج آزمون فرضیات

ردیف	فرضیه	نوع تأثیر
۱	اندازه هیئت مدیره بر کیفیت گزارشگری مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تأثیر معناداری دارد.	مستقیم و معنادار
۲	اعضای مستقل هیئت مدیره بر کیفیت گزارشگری مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تأثیر معناداری دارد.	مستقیم و معنادار
۳	تعداد جلسات هیئت مدیره بر کیفیت گزارشگری مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تأثیر معناداری دارد.	مستقیم و معنادار
۴	اندازه کمیته حسابرسی بر کیفیت گزارشگری مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تأثیر معناداری دارد.	مستقیم و معنادار
۵	تعداد جلسات کمیته حسابرسی بر کیفیت گزارشگری مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تأثیر معناداری دارد.	مستقیم و معنادار

۸. بحث و نتیجه گیری

نتایج تجزیه و تحلیل آماری پژوهش نشان می دهد که بین اندازه هیات مدیره و کیفیت گزارشگری مالی رابطه معنادار مثبتی وجود دارد به صورتی که با افزایش اعضای هیات مدیره، کیفیت گزارشگری مالی نیز افزایش می یابد. دلیل این امر میتوان ناشی از این موضوع باشد که با بزرگ شدن اعضای هیات مدیره امکان بحث و تبادل نظر در خصوص مسائل و مشکلات شرکت بیشتر مهیا می گردد و هزینه های عملیاتی توسط مدیران به صورت مناسب تری کنترل میشود همچنین این امر باعث می شود که مدیران برای افزایش بهره وری و استفاده بهتر از دارایی های شرکت برای ایجاد فروش بیشتر تصمیمات مناسبتری اتخاذ نمایند. این نتیجه صورت های مالی می توانند اطلاعات مفیدی درباره عملیات و سودآوری شرکت ها برای عموم فراهم کنند. بنابراین سرمایه گذاران، دست کم تا حدی، بر پایه اطلاعات صورت های مالی سرمایه گذاری کنند. با وجود این زمانی که شرکت ها مبادرت به دستکاری اطلاعات کرده و صادقانه افشاء نمی کنند، اطلاعات افشاء شده در صورت های مالی توأم با جانبداری خواهد بود و از حقیقت انحراف خواهد داشت. اما تحت مکانیزم حاکمیت شرکتی مناسب، هیئت مدیره قادر به کنترل شرکت و ممانعت مدیریت از مبادرت به تحریف داده های مالی خواهد بود. حاکمیت شرکتی اولاً به سهامداران اقلیت این اطمینان را می دهد که اطلاعاتی قابل اتکاء در رابطه با ارزش شرکت دریافت کرده اند و از جانب مدیران شرکت و سایر سهامداران بزرگ مورد خیانت و سوءاستفاده قرار نگرفته اند و ثانیاً مدیران را این گونه تشویق می کند که به جای پرداختن به اهداف شخصی خود، به دنبال حداکثر کردن ارزش و منافع شرکت باشند (خواجوی و ناظمی، ۱۳۸۴).

یافته های مهم این تحقیق را می توان به شرح زیر بیان کرد.

بر اساس نتایج تحقیق اندازه هیئت مدیره بر کیفیت گزارشگری مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در سال های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۴ تأثیر مستقیم و معنی داری دارد و این نتیجه به این مهم اشاره دارد که هرچه تعداد اعضای هیئت مدیره بیشتر باشد؛ گزارشگری صورتهای مالی واقعی تر و به دور از دستکاری و مدیریت سود خواهد بود

اعضای غیرموظف هیئت مدیره می توانند بر تصمیمات هیئت مدیره تأثیر به سزایی داشته باشند. از انجایی که نظارت بر رفتار مدیران مالی یکی از وظایف مهم شرکتهای محسوب می شود؛ اعضای غیرموظف می توانند هیئت مدیره را متقاعد به حسابرسی دقیق تر و نظارت بیشتر بر رفتار مدیران مالی شرکت کنند.

هرچه اعضای هیئت مدیره و تعداد جلسات آنان بیشتر باشد؛ نظارت بر رفتار مدیران مالی نیز افزایش می یابد و از اعمال محافظه کارانه یا مدیریت سود مدیران مالی جلوگیری می شود که این امر به واقعی بودن صورتهای مالی منجر می شود.

نتایج این پژوهش حاکی از این امر است افزایش اعضای هیأت مدیره و موجب افزایش نظارت بر فعالیت مدیران از اینرو نسبت هزینه های عملیاتی به فروش و افزایش گردش دارایی ها (بهره وری) میشود. نتایج این تحقیق با تحقیقات حساس یگانه و اردکانی (۱۳۸۷)، یکینی^{۱۱} و همکاران (۲۰۱۵)، یور و همنیسان^{۱۲} (۲۰۱۴)، اکسندرینا^{۱۳} (۲۰۱۴) و نورواتی و دیگران^{۱۴} (۲۰۱۳) مطابقت دارد و با نتایج تحقیقات قنبری (۱۳۹۳)، قائمی و شهریاری (۱۳۹۲)، آقایی و چالاکی (۱۳۸۸) و توماس جین^{۱۵} (۲۰۱۴) همراستا نمی باشد.

۹. پیشنهادهای برگرفته از نتایج تحقیق

این تحقیق با توجه به شواهد حاصل از مطالعه و نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌ها، پیشنهادهایی برای سازمان بورس اوراق بهادار تهران، سهامداران و مدیران شرکتها به شرح زیر دارد:

۱. براساس نتایج فرضیه اول مبنی تأثیر مستقیم اندازه هیئت مدیره بر کیفیت گزارشگری مالی؛ توصیه می شود به شرکتها جهت بررسی و نظارت بر تمامی ابعاد صورتهای مالی شرکت؛ تعداد اعضای هیئت مدیره با تخصصهای مختلف در بازار سرمایه را افزایش دهند.

۲. براساس نتایج فرضیه دوم مبنی بر تأثیر مستقیم اعضای مستقل هیئت مدیره بر کیفیت گزارشگری مالی؛ توصیه می شود سازمان بورس اوراق بهادار تهران الزاماتی مبنی بر بکارگیری تعداد بیشتر اعضای غیرموظف هیئت مدیره برای شرکتها در نظر بگیرند.

۳. براساس نتایج فرضیه سوم مبنی بر تأثیر مستقیم تعداد جلسات هیئت مدیره بر کیفیت گزارشگری مالی؛ توصیه می شود مدیران شرکتها تعداد جلسات هیئت مدیره را جهت موشکافی دقیق فعالیتها و گزارشات صورتهای مالی و جلوگیری از مدیریت سود افزایش دهند.

۴. براساس نتایج فرضیه چهارم مبنی بر تأثیر مستقیم تعداد جلسات کمیته حسابرسی بر کیفیت گزارشگری مالی؛ توصیه می شود کمیته حسابرسی جهت نظارت دقیقتر بر صورتهای مالی و ارقام گزارش شده شرکتها؛ تعداد جلسات را در طول سال افزایش دهند.

۵. براساس نتایج فرضیه پنجم مبنی بر تأثیر مستقیم اندازه کمیته حسابرسی بر کیفیت گزارشگری مالی؛ به سازمان بورس اوراق بهادار تهران توصیه می شود تعداد بیشتر اعضای کمیته حسابرسی می تواند به کشف تقلب و حسابرسی دقیقتر صورتهای مالی کمک کند.

۱۰. محدودیت های تحقیق :

با توجه به ارائه گزارشهای مالی از طرف بورس اوراق بهادار تهران که هر سال بعد از تیر ماه در سایت به صورت های قابل دسترس قرار می گیرد ، برای همین علت ارائه و گنجاندن اطلاعات صورتهای مالی سال ۱۳۹۵ و بعد از آن در این تحقیق محقق نشده و با توجه اطلاعات ارائه شده آمار مربوط به قبل از سال ۱۳۹۵ نتایج حاصل گردیده است و احتمال دارد با افزودن صورتهای مالی شرکتها نمونه و جامعه آماری سال های جدید در بتن تحقیق حاضر ، در نتایج حاصل تغییراتی برخلاف نتایج این تحقیق حاصل شود.

۱۱. پیشنهادهایی برای تحقیق های آینده

۱. پژوهش حاضر در گروه صنایع جداگانه در بورس اوراق بهادار تهران انجام شود . در ضمن، می توان پژوهش هایی با دوره زمانی طولانی تر انجام داد . همچنین می توان پژوهش را با استفاده از الگوهای ریاضی و آماری

11 Yekini et al.
12 .Yore and Hamnison
13 .Axenderinav
14 .Nouraty and et al
15 . Thomas Jeanjean

جدید مانند شبکه عصبی انجام داد. در این صورت، روابی خارجی این پژوهش نیز ممکن است افزایش یابد، یا نتایج جدید به دست آید.

۲. مطالعه تأثیر نوع مالکیت بر روی روابط بین ویژگیهای هیئت مدیره و کمیته حسابرسی با کیفیت گزارشگری مالی شرکتها

۳. تأثیر ویژگیهای هیئت مدیره و کمیته حسابرسی بر کیفیت گزارشگری مالی شرکتها به تفکیک مراحل چرخه عمر در شرکتها پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

۴. بررسی رابطه بین تخصص مالی اعضای هیئت مدیره و کیفیت گزارشگری مالی

۱۲. منابع:

۱. بلکویی مصطفی، "بررسی رابطه تحلیلی بین ریسک سیستماتیک و هزینه سرمایه شرکتها پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار"، پایاننامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید بهشتی، ۱۳۸۱.
۲. بهارمقدم، مهدی. حسنی فرد مجید (۱۳۸۹)، "بررسی رابطه تحلیلی بین ریسک سیستماتیک و هزینه سرمایه شرکتها پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار"، پایاننامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید بهشتی، ۱۳۸۱.
۳. حافظ نیا، امیرعباس، (۱۳۸۴). "بررسی عوامل مرتبط با ارزیابی مدیریت سود"، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید بهشتی.
۴. حساس یگانه، یحیی، شعری، صابر، و سید حسین خسرو نژاد. (۱۳۸۷). رابطه سازو کارهای حاکمیت شرکتی، نسبت بدهی ها و اندازه شرکت با مدیریت سود. مطالعات حسابداری، شماره ۲۴، ۷۹-۱۱۵.
۵. حساس یگانه، یحیی. شعری، صابر و خسرو نژاد، حسین (۱۳۸۷)، "رابطه ساز و کارهای حاکمیت شرکتی، نسبت بدهی ها و اندازه شرکت با مدیریت سود"، فصلنامه مطالعات حسابداری، شماره ۲۴، صص ۷۹-۹۹.
۶. خواجوی، شکرآ، ناظمی، امین. (۱۳۸۴) "نقش ارقام تعهدی در تشریح و تحلیل کیفیت سود"، بررسی های حسابداری و حسابرسی، ۴۰، ۴۰-۲۵.
۷. خواجوی، شکرآله و علیزاده، وحید(۱۳۹۳). بررسی اثرات کیفیت گزارشگری مالی بر عدم تقارن اطلاعاتی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. مطالعات تجربی حسابداری مالی، دوره ۱۱، شماره ۴۲.
۸. رساییان، امیر. حسینی، وحید (۱۳۸۷)، "رابطه کیفیت اقلام تعهدی و هزینه. در ایران"، بررسی های حسابداری و حسابرسی، دانشکده مدیریت دانشگاه تهران، شماره ۵۳، صص ۸۲-۶۷.
۹. رویایی، مهدی. ابراهیمی، غلامرضا. (۱۳۹۵). "بررسی تاثیر ویژگی های هیئت مدیره بر کیفیت گزارشگری مالی"، بررسی های حسابداری و حسابرسی، ۴۲، ۴۲-۶۱.
۱۰. سجادی، علی و شورورزی، مهدی و نیکومرام، رضا (۱۳۸۷). "بررسی عوامل مؤثر بر مدیریت سود در شرکت های پذیرفته شده در بورس تهران" فصلنامه علمی پژوهشی حسابداری مالی، شماره ۶، صص ۷۲-۵۰.
۱۱. قنبری، امیرعباس، (۱۳۸۶) "بررسی رابطه تحلیلی بین ریسک سیستماتیک و هزینه سرمایه شرکتها پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار"، پایاننامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید بهشتی.
۱۲. کردستانی، غلامرضا (۱۳۸۳)، "بررسی و تبیین رابطه بین کیفیت سود و واکنش بازار به تغییرات سود نقدی"، فصلنامه بررسی های حسابداری و حسابرسی، شماره ۳۷، صص ۶۸-۴۵.
۱۳. نوروش، ایرج، سپاسی، سحر. نیک بخت، محمدرضا (۱۳۸۴)، "بررسی مدیریت سود در شرکت های پذیرفته شده در بورس تهران"، مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز، شماره ۴۳، صص ۱۷۷-۱۶۵.
۱۴. نوروش، ایرج. ناظمی، امین. حیدری، مهدی (۱۳۸۵)، "بررسی کیفیت اقلام تعهدی و سود با تأکید بر نقش خطای برآورد اقلام تعهدی"، فصلنامه بررسی های حسابداری و حسابرسی، شماره ۴۳، صص ۱۶۰-۱۳۵.

۱۵. نوروش، ایرج. ناظمی، امین. حیدری، مهدی (۱۳۸۹)، "بررسی کیفیت اقلام تعهدی و سود با تأکید بر نقش خطای برآورد اقلام تعهدی"، فصلنامه بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، شماره ۴۳، صص ۱۶۰-۱۳۵.
۱۶. نوروش، ایرج. ناظمی، امین. حیدری، مهدی (۱۳۸۸)، "کیفیت اقلام تعهدی و سود با تأکید بر نقش خطای برآورد اقلام تعهدی"، بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، ۴۳، ۱۶۰-۱۳۵.
- ۱۷.

18. Abor, J. (2007). Corporate Governance and Financing Decisions of Ghanaian Listed Firms, *Corporate Governance: International Journal of Business in Society*, 7.
19. Chang, J.Ch., Sun, H.L. (2014), "The relation between Earning Informativeness, Earnings Management and Corporate Governance in the Pre- and Post-SOX periods", Working paper, SSRN.
20. Chung, F., Chambers. S., payn M. (2016), " Audit quality and Earnings Management: Evidence from Finlan", Working paper, Available at <http://ssrn.com>
21. Dissertation, The state university of New Jersey.
22. Fama, P., Jensen, J. (2011). "Audit Quality and Earnings Management for Taiwan IPO Firms", *Managerial Accounting Journal*, Vol. 20, pp. 86-104.
23. Goodstein, J., Gautam, K. and Boeker, W. (1994). The effect of board size and diversity on strategic change. *Strategic Management Journal*, Vol. 15, 241-50.
24. Green, S. (2005). "Sarbanes Oxley and the Board of Directors." John Wiley & Sons, Inc, Hoboken. New Jersey.
25. Krivogorsky, V. (2006). Ownership, board structure, and performance in continental Europe. *The International Journal of Accounting*. 41, 176-197.
26. Limpan, F. and Lipman, L. (2006). "Corporate Governance Best Practices: Strategies for Public, Private and Not-for-Profit rganizations." John Wiley & Sons, Inc, Hoboken, New Jersey.
27. Nicholson, G. J. & G. C. Kiel (2003), "Board Composition and Corporate Performance: How the Australian Experience Informs Contrasting Theories of Corporate Governance", *Corporate Governance: An International Review*, Vol. 11, PP. 189-205.
28. Papa, S., Speciale, C. (2015), "Accruals management, investor sophistication, and equity valuation: Evidence from 10-Q filings", *Journal of Accounting Research*, Vol. 40, pp. 987-1012.
29. Slowan, A. (2016), "Accruals and future stock returns: Test of naïve investor Hypothesis", *Journal of Accounting, Auditing & Finance*, Vol. 15, No. 2.
30. Zahra, Shaker A. and Pearce, John A. (1989). "Boards of directors and corporate financial performance: A review and integrative model." *Journal of Management*, Vol. 2, 291- 334.
31. Zureigat, Y. (2015), "Board composition and earning management in Canada", *Journal of corporate governance*, Vol. 10, pp. 431-457.